

Решетило В. П.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економічної теорії та міжнародної економіки
Харківського національного університету міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Островський І. А.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної теорії та міжнародної економіки
Харківського національного університету міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Reshetilo V. P.

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Head of Economic Theory and International Economics Department
O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv*

Ostrovskiy I. A.

*PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of Economic Theory and International Economics Department
O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv*

НЕОІНДУСТРІАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

Анотація. Досліджуються процеси деіндустріалізації економік розвинених країн та вітчизняної економіки. Розглянуто сутність концепції неоіндустріалізації, спрямованої на вирішення питань забезпечення глобальної конкурентоспроможності національних економік. Визначено, що на макrorівні ця концепція супроводжується визнанням кризи постіндустріальної моделі і віртуальної економіки і переходом до нової парадигми розвитку, орієнтованої на реальний сектор економіки. Підкреслена провідна роль становлення нової індустрії на базі досягнень науково-технологічного прогресу і нового технологічного устрою. Проаналізована неоіндустріалізація як свідомо цілеспрямована економічна політика, до якої переходять провідні країни світу, що здійснює значний вплив на міжнародну економіку і потребує формування нової промислової політики в Україні.

Ключові слова: деіндустріалізація, реіндустріалізація, неоіндустріалізація, нова парадигма розвитку, орієнтована на реальний сектор економіки, нова промислова політика.

Вступ та постановка проблеми. Успішний розвиток будь-якої країни вимагає реалізації концепції конкурентоспроможності в глобальному економічному просторі, на макrorівні пов'язаної зі здатністю країни домагатися збільшення середньодушового приросту ВВП на основі використання сучасних факторів економічного зростання, і насамперед високотехнологічних виробництв. Однак розвиток економіки України в останні роки демонструє поглиблення процесів її деіндустріалізації, що все більше перетворює її в аграрно-сировинний придаток економічно розвинених країн. Процеси деіндустріалізації пов'язані в Україні із зупинкою цілої низки підприємств оброблювальної промисловості, які втратили ринки збуту для своєї продукції, що привело до падіння обсягів промислового виробництва та зменшення частки промисловості у ВВП країни. Прогресуюча деіндустріалізація, що набула у сфері високотехнологічних виробництв і машинобудування тотального характеру, має місце починаючи з 1991 року. За підсумками 2017 року індекс промислової продукції в Україні впав на 14,8% порівняно з 2010 роком, а частка промисловості у ВВП зменшилася за роки незалежності з 44% до 14% [1].

Слід зазначити, що у структурі ВВП постіндустріальних країн частка оброблювальної промисловості також не досягає і 20%, а сфера послуг уже давно перевищила 60%. Але, на відміну від України, це була деіндустріалізація постіндустріального типу, в основі

якої лежали процеси впровадження інноваційних технологій та значного збільшення продуктивності праці, переходу до інформаційної економіки, швидкого впровадження результатів наукових досліджень. Але навіть за цих особливостей керівники провідних країн світу визнали, що фінансціалізація світової і національних економік на базі постіндустріальної парадигми розвитку вичерпала себе і привела до деіндустріалізації їхніх економік, що проявляється у різкому зменшенні частки промисловості у ВВП і зменшенні кількості та якості високотехнологічних робочих місць і конкурентоспроможності низки країн [2; 3]. У цих умовах все більшого розвитку набуває концепція неоіндустріалізації, спрямована на вирішення питань забезпечення глобальної конкурентоспроможності національних економік. На макrorівні ця концепція супроводжується визнанням кризи постіндустріальної моделі і віртуальної економіки і переходом до нової парадигми розвитку, орієнтованої на реальний сектор економіки – становлення нової індустрії на базі досягнень науково-технологічного прогресу і нового технологічного устрою [2; 3; 4]. Йдеться не просто про відродження або повернення виробництв на території провідних країн, а про нову концепцію індустріального розвитку під назвою «індустріальна революція 4.0», головними технологічними драйверами якої стають цифрові й адитивні технології, а також робототехніка, які проникають у традиційні галузі і радикально міняють їх вигляд.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Головні риси та суперечності сучасного етапу економічного (зокрема, промислового) розвитку ретельно проаналізовані в роботах К. Переса, Е. Райнерга, П. Марша, В.М. Гейця, А.А. Гриценка та багатьох інших закордонних та українських дослідників. Як завжди, гострі проблеми становлення нового технологічного устрою загострені в періодичних виданнях.

Але є очевидним, що сучасна реіндустріалізація має істотні фінансові й інституціональні обмеження. Тому аналіз старих і виявлення нових суперечностей набуває подальшого сенсу. Вивчення протилежних поглядів і узагальнення підходів дають змогу дійти деяких важливих висновків.

Мета статті – розглянути сутність та напрями неоіндустріалізації економіки провідних країн і вплив цих процесів на розвиток вітчизняної та міжнародної економіки.

Результати дослідження. Для розвинених країн процес деіндустріалізації відбувався в основному під впливом екзогенних чинників, що виявилось в таких тенденціях, що отримали розвиток з другої половини ХХ століття:

- виведення виробництва за межі країни базування за допомогою розвитку транснаціоналізації виробництва і міжнародного аутсорсингу в межах мінімізації витрат компаній;

- перелокалізація «серійних» технологій із країн базування (створення) в місця дислокації переданих виробництв;

- зниження в розвинених країнах чисельності промислово-виробничого персоналу, в т.ч. висококваліфікованого;

- дифузія інновацій за межі країни-творця, копіювання технологічних процесів і посилення міжнародної конкуренції між товарами-замінниками й аналогами.

Результатом вищезазначених чинників стають нарощування імпорту, погіршення торговельного балансу країн, зростання бюджетного дефіциту, збільшення залежності від кон'юнктури світових ринків, зростання соціальної нерівності. Як відзначає С.Д. Бодрунов, під час деіндустріалізації виникає ефект «4Д»:

- дезорганізація процесу виробництва (зниження рівня організації виробництва й управління виробництвом);

- *деградація* технологій (падіння технологічного рівня виробництва);

- *декваліфікація* праці у виробництві;

- *декомплікування* (спрощення) продукту виробництва.

При цьому наслідками стають також дестабілізація фінансово-економічного стану виробничих компаній, дезінтеграція промислових структур і зв'язків, і далі – багато інших «де» [5].

Неоіндустріалізація – це насамперед результат переходу на новий технологічний устрій, активізація і впровадження продуктивних, процесних, технологічних і управлінських інновацій. Неоіндустріалізація на базі найсучасніших технологій, звичайно ж, потребує повернення частини виробництва на територію економічно розвинених країн. Згідно з опитуванням Boston Consulting Group (BCG) топ-менеджерів американських виробничих підприємств з оборотом від 1 млрд. дол., число компаній, які вже переводять виробництво з Китаю назад у США, виросло на 20%, а число тих, хто розглядає повернення виробництва в США в найближчому майбутньому, збільшилося на 24%. При цьому більшість

опитаних компаній (54%) виявили інтерес до повернення виробництва в Сполучені Штати [6]. Вказане зумовлене низкою чинників: одна з головних причин повернення промислового виробництва в США – доступ до кваліфікованих кадрів. Багато ринків, що розвиваються, сьогодні вже не пропонують ту дешеву робочу силу, яка була їх головною перевагою ще декілька десятиліть тому. Наприклад, у Китаї, що зробив ставку на розвиток внутрішнього споживчого ринку замість колишньої експорторієнтованої моделі, швидко ростуть зарплати: в 2014 році на 10,7%, а в 2016 році – ще на 11%. У результаті для дешевого трудоінтенсивного виробництва ТНК схильні вибирати В'єтнам. А для більш кваліфікованої праці розглядаються інші ринки праці, у тому числі і США.

На привабливості США як центру промислового виробництва позначилася і «сланцева революція», що дала змогу збільшити видобуток нафти і газу. В країні уперше за останні 40 років була знята заборона на експорт нафти і поставлена амбітна мета перетворення США з головного споживача нафти в її експортера. Для інших галузей на перше місце виходить технологічна першість США. Інвестиції промислових компаній в такі нові технології, як 3d-друк, робототехніка і цифрове виробництво, знижують витрати і роблять виробництво на місці вигіднішим. Як результат, 72% американських компаній – учасниць опитування BCG повідомили, що планують інвестувати в автоматизацію або інші передові технології виробництва в найближчі п'ять років [6]. Аргументи на користь неоіндустріалізації в США:

- по-перше, оброблювальна промисловість породжує ефект поширення нових знань – так званий спіл-овер-ефект – на всю іншу економіку. Нові знання і технології, управлінські форми, використовувані у виробництві нової продукції, неминуче поширяться на інші бізнеси;

- по-друге, зниження ринкової частки галузей, ґрунтованих на знаннях, здійснює негативний вплив на всю економіку. Якщо країна втрачає аерокосмічну галузь, то відбувається деградація усієї інноваційної системи, що ускладнює розвиток нових підприємств і генерацію нових технологій. Якщо втрачаються технологічні можливості в одній галузі, то її майже неможливо відродити. Це утрудняє зростання інших галузей, що послаблює загальну конкурентоспроможність;

- по-третє, якщо виробництво йде за кордон, то інновації зазвичай ідуть туди само, послабляючи міжнародну конкурентоспроможність країни. Таким чином склалася доля напівпровідникової галузі, яка виникла і розвивалася в США, але нині і виробничий, і інноваційний процеси перемістилися в Азію.

Результати неоіндустріалізації вже проявляються в США: з 2009 по 2016 р. оброблювальна промисловість зросла на 18%. У 2016 р. цей сектор привніс 1 трлн. дол. до ВВП і забезпечив 11,3 млн. робочих місць. З 2008 р. в оброблювальній промисловості вже створені 650 тис. нових робочих місць, але з них тільки 50 тис. виникло в результаті безпосереднього повернення з-за кордону. Згідно з уточненим прогнозом Промислового альянсу за продуктивність і інновації, якщо ВВП США виріс за 2014 року на 2,8%, то виробництво в оброблювальних галузях – на 3,2% [7].

Уряд США сприяє неоіндустріалізації і поширенню нових виробничих технологій шляхом підтримки спеціальних *технологічних хабів* при найбільших інженерних університетах, де здійснюється поширення новітніх технологій і навчання робітників новим виробничим навичкам. Так, у місті Янгстоун (Огайо) був заснова-

ний Національний інноваційний інститут адитивного виробництва. Там співпрацюють 40 найбільших корпорацій, 9 дослідницьких університетів, 5 місцевих коледжів і 11 некомерційних організацій. При університеті Південна Кароліна створений технологічний хаб – Інноваційний інститут силової електроніки наступного покоління, де провідні компанії й університети при федеральному фінансуванні розроблятимуть нові технології в цій сфері. У перспективі повинна виникнути мережа з 45 інноваційних інститутів, які повинні поширювати передові виробничі технології по всій країні.

Інша федеральна програма, що стартувала в квітні 2014 року, передбачала виділення 100 млн. дол. на підтримку програм наставництва (apprenticeship), яка стимулює навчання молодих практикантів безпосередньо на робочому місці під керівництвом професіоналів своєї справи. Влада штату Коннектикут збільшила податковий кредит на програми наставництва з 4800 до 7500 доларів, тобто оподатковуваний прибуток фірми зменшується на цю величину за кожного прийнятого і навченого практиканта [7].

Також була запропонована законодавча ініціатива про виділення 25 «виробничих університетів» («Manufacturing Universities») з наданням їм пакету пільг для створення освітніх програм у сфері сучасних виробничих технологій. «Акт про виробничі університети 2014» засновує програму усередині Департаменту комерції Національного інституту стандартів і технологій НІСТ. Вибрані університети отримуватимуть по 5 млн. доларів впродовж чотирьох років для здійснення спільних проектів з фірмами оброблювальної промисловості. Ця ініціатива отримала широке схвалення серед провідних університетів і таких найбільших корпорацій, як DOW Chemical і DuPont [8]. Процесам неоіндустріалізації і поширенню нових виробничих технологій, а також поверненню капіталів ТНК в США сприяє і нова податкова політика Д. Трампа.

Процес неоіндустріалізації набуває все більшого розвитку і в країнах ЄС. Ще в 2012 році міністри промисловості п'яти європейських країн заявили: «Наш майбутній успіх залежить від наявності сильної, диверсифікованої і стійкої моделі зростання, де промисловість грає ключову роль. Оновлена і вдосконалена промислова база зробить реальний сектор лідером економічного відновлення Європи» [9, с. 172]. А в січні 2014 р. Європейська комісія випустила спеціальне комюніке «Європейський промисловий ренесанс», у якому закликала вжити термінових заходів для неоіндустріалізації Європи, імперативом якого є збільшення частки промисловості у ВВП з 15 до 20% на основі повернення своїх виробництв, причому упор при цьому робиться саме на галузі hi-tech. Зокрема, повернути свої виробництва на територію Старого Світу планують такі промислові гіганти, як Philips, Siemens, Alcatel – Lucent, Ericsson, а фінська Nokia, втративши телефонний бізнес, зорієнтувалася на розвиток нових високотехнологічних виробництв (телекомунікаційне, геолокаційне устаткування) саме на території країн ЄС. Аргументами на користь неоіндустріалізації в ЄС є дані статистичних досліджень, згідно з якими ЄС має переваги в таких виробництвах, як напої (низькотехнологічний сектор) і фармацевтика (високотехнологічний сектор). Проте загалом індекс порівняльних переваг (RCA) у виробництві високотехнологічної продукції в ЄС становить 0,85 [10]. У галузях, що характеризуються середньою і високою технологічною інтенсивністю, ЄС має порівняльні переваги в чотирьох – хімічній промисловості, виробництві машин і устаткування, автотранспортних

засобів та іншого транспортного устаткування, але відстає у виробництві електротехнічного устаткування. З п'яти секторів оброблювальної промисловості, що характеризуються середньою і низькою технологічною інтенсивністю (виробництво коксу і очищених нафтопродуктів, гумових і пластмасових виробів, неметалічних мінеральних продуктів, недорогих металів, виробів з металу), ЄС має порівняльні переваги у двох – виробництві неметалічної мінеральної продукції і готових металевих виробів. Виходячи з досліджень, що проводяться щодо неоіндустріалізації в ЄС, проблема в тому, що середньо- і низькотехнологічні галузі визначають індустріальний вигляд більшості країн ЄС.

Також конкурентним викликом країнам ЄС стає «сланцева революція» в США, в результаті якої виробництво в США всього на 7% дорожче, ніж в Китаї, і на 15% дешевше, ніж в Німеччині. У результаті політика неоіндустріалізації в Європі сфокусована на активізації малого інноваційного бізнесу і власного високотехнологічного виробництва. Перший напрям реалізується на базі розробленої Єврокомісією програми Digital Agenda (буквально «Політика цифрових технологій»), яка покликана збільшити число малих підприємств, зайнятих у секторі електронної торгівлі. На тлі очікуваного зростання спільного ринку на 10% в рік Єврокомісія планує посилити захист прав на інтелектуальну власність, забезпечивши, зокрема, підтримку малих і середніх підприємств через служби інформаційної підтримки з питань охорони таких прав. Ці заходи забезпечать адекватну компенсацію інтелектуальних і фінансових інвестицій і тим самим підштовхнуть інвесторів і підприємців до того, щоб ініціювати неоіндустріалізацію.

Окрім цього, Єврокомісія візьме участь в трансформації промисловості ЄС за рахунок стимулювання пропозиції нових товарів, послуг і бізнес-моделей, серед яких називається 3d-друк, який використовується для виготовлення компонентів із пластику і металу в секторі виробництва автомобілів, аерокосмічних апаратів і споживчих товарів, що дозволяє економити сировину, енергію і створювати продукт, що ідеально відбиває суть XXI століття. Також сюди належать так звані ключові високоефективні технології. Вони застосовуються у багатьох сферах, починаючи з корозійностійких наноматеріалів для будівництва мостів і закінчуючи жароміцними матеріалами, що у черговий раз зробить Європу колыскою нових методів виробництва, переданих у країни третього світу.

У контексті реалізації політики неоіндустріалізації в ЄС передбачено спрощення доступу до фінансування, відсутність якого перешкоджала інноваційному розвитку з початку фінансової кризи в 2008 році. Так, валове накопичення основного капіталу в 2007 році становило 21,3%, а в 2011-му – всього 18,6% [10]. Єврокомісія прийняла низку заходів щодо досягнення до 2020 року середнього показника накопичення основного капіталу до 23%. Підвищення продуктивності і впровадження нових технологій мають бути забезпечені заходами із збільшення інвестицій в устаткування з нинішніх 6–7% ВВП до 9% у 2020 році.

Розвиток процесів неоіндустріалізації здійснює вплив не лише на окремі країни, але і на розвиток міжнародної економіки загалом, що проявляється в такому:

- бурхливий розвиток нових технологій у різних сферах, починаючи з електроніки і закінчуючи появою нових матеріалів, приводить до значного підвищення ефективності світової економіки;
- з'являються нові можливості в адаптації та індивідуалізації продукції;

– зростає важливість секторів виробництва спеціалізованих продуктів і надання спеціалізованих послуг – так званих нішевих галузей;

– відбувається розширення використання глобальних мереж, що виражається в об'єднанні ланцюжків постачань продукції та інформаційних потоків;

– зростає значення кластерів – об'єднань підприємств, розташованих у певних районах або країнах, здатних ефективно взаємодіяти один з одним і пов'язаних із партнерами у всьому світі за допомогою глобальної мережі;

– збільшується вплив екологічних чинників на діяльність виробників, включаючи тип вироблюваних товарів або вид використовуваних процесів;

– збільшується роль незалежних виробників – людей з неординарними ідеями, які не бояться виступати проти сталих традицій, але частенько потребують підтримки для досягнення поставлених цілей.

У числі найбільш важливих компонентів політики неоіндустріалізації за кордоном можна назвати: стимулювання інтересу до нестандартних поєднань нових технологій; розроблення нових ідей, якими можуть скористатися комерційні кластери, що розвиваються; допомогу підприємцям у включенні у світові ланцюжки постачань та інформаційні потоки з метою ефективної комунікації компаній з однієї частини світу з будь-якими іншими.

Таким чином, неоіндустріалізація є свідомою цілеспрямованою політикою, що характеризується такими рисами, як:

– диверсифікація структури економіки у бік підвищення в ній частки оброблювальної промисловості;

– забезпечення цього процесу трудовими ресурсами відповідної кваліфікації;

– модернізація фінансової системи країни під потреби неоіндустріалізації;

– розвиток каналів, що пов'язують науковий розвиток із виробництвом;

– системний імпорт високих технологій через придбання технологічних активів за кордоном та шляхом залучення прямих інвестицій у промисловість за умови трансферу технологій.

Вказане актуальне для усіх акторів світової економіки, проте має різне звучання залежно від досягнутої міри індустріалізації на попередньому етапі. Для України, яка має значне відставання від провідних країн світу, мова йде радше про реіндустріалізацію економіки або про реконструктивний розвиток [12]. Реіндустріалізація економіки України потребує формування нової моделі вітчизняної промисловості, яка включає: а) створення і розвиток найважливіших галузей нового технологічного устрою – біоекономіки, наноіндустрії, когнітивних технологій; б) модернізацію базових галузей оброблювальної промисловості на сучасній технологічній основі; в) інтенсивний розвиток галузей мінерально-сировинного комплексу на основі передових технологій.

Політика реіндустріалізації має коротко- і середньострокові горизонти, цільова функція яких орієнтована на відновлення промислової бази майбутнього розвитку національної економіки з урахуванням трендів розвитку світової економіки. Найважливіша особливість неоіндустріалізації як наступного етапу розвитку економіки України полягає в тому, що вона, визнаючи значущість індустріального чинника в економіці і суспільстві, орієнтує народне господарство країни на високотехнологічне оновлення і вищий рівень ефективності. Акцент у ній зміщується на підтримку розвитку високотехнологічних секторів економіки, переважно з державною участю, а також посилення взаємодії реального сектору з наукою, посиленням попиту

на інновації всередині країни. Найважливішими інструментами неоіндустріалізації повинні стати насамперед забезпечення впровадження технологічних і організаційно- управлінських інновацій, які вже довели свою ефективність в інших країнах, що дасть змогу перевести нашу економіку на новий якісний рівень.

Висновки. Проведений аналіз концепцій неоіндустріалізації і реіндустріалізації як чинників підтримки і підвищення конкурентоспроможності країн у світовій економіці на сучасному етапі дав змогу дійти низки висновків:

– у кінці ХХ століття провідні країни світу під час переходу до етапу постіндустріального розвитку прийшли до процесів деіндустріалізації в реальному секторі економіки шляхом перенесення виробництва товарів, інновацій, капіталів у треті країни, нарощування імпорتنних потоків і деформації галузевої структури економіки;

– концепція неоіндустріалізації на Заході виходить з уже досягнутого рівня інноваційного розвитку і передбачає повернення високотехнологічних виробництв на національний ґрунт і формування внутрішнього потенціалу промислового розвитку через повернення транснаціонального бізнесу;

– в Україні унаслідок відсталості науково-технічного, інноваційного, економічного розвитку економіки, недостатньої ринкової зрілості концепції реіндустріалізації і неоіндустріалізації неідентичні за змістом і механізмами реалізації.

Так, *концепція реіндустріалізації* базується на відновленні і модернізації національної промисловості з урахуванням визначення взаємозв'язку функціонування різних галузей з економічним зростанням і змінами в міжнародній спеціалізації країни. У результаті найважливішим механізмом її реалізації стає *промислова політика*, а також у сукупності з нею політика диверсифікації експорту країни й імпортозаміщення. Як відзначає Е. Райнерт, суть історичних уроків полягає в тому, що економічна політика, що відповідає національним інтересам, повинна бути спрямована на створення сприятливих умов для розвитку оброблювальної промисловості. Саме з її потребами пов'язані в основному досягнення НТП, сама вона є основою модернізації усієї економіки і підвищення добробуту [4, с. 29]. Панівна течія сучасної економічної думки, як підкреслює Е. Райнерт, свідомо приховує, що «багаті країни розбагатіли завдяки тому, що десятиліттями, а іноді і віками їхні уряди і правляча еліта засновували, субсидували і захищали динамічні галузі промисловості і послуг, де був сконцентрований НТП. Таким чином, вони створювали технологічну ренту (надприбуток), яка поширювалася на капіталістів у формі більш високих прибутків, на робітників – у вигляді високих зарплат, на уряд – у великих податкових надходженнях» [4, с. 30].

Концепція неоіндустріалізації вітчизняної економіки орієнтована на посилення позицій галузей V технологічного устрою з нарощуванням елементів VI технологічного устрою, у тому числі за допомогою формування державних вертикально-інтегрованих корпорацій у стратегічно важливих галузях та прискорення попиту на інновації. Відповідно, механізм її реалізації пов'язаний з науково-технічною та інноваційною політикою держави. Проте, як показує зарубіжний досвід (США, ЄС), державна підтримка нової парадигми розвитку повинна створювати умови для реалізації ініціативи підвищення конкурентоспроможності національної економіки в сучасних умовах «знизу», що і зумовлює стратегічний ефект для підтримки і посилення конкурентних позицій країни у глобальній економічній системі.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України: URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 27.03.2018).
2. Перес К. Технологические революции и финансовый капитал. Динамика пузырей и периодов процветания. Москва: Дело, 2011. 327 с.
3. Питер Марш. Новая промышленная революция. URL: http://www.unido-russia.ru/archive/num_14/art14_14 (дата звернення: 27.03.2018).
4. Райнерт Э.С. Как богатые страны стали богатыми, и почему бедные страны остаются бедными. Москва : Изд. дом ВШЭ, 2011. 384 с.
5. Бодрунов С.Д. Реиндустриализация экономики: возможности и ограничения. URL: <http://inir.ru/wpcontent/uploads/2014/04/Реиндустриализация--экономики-возможности-и-ограничения.pdf> (дата звернення: 27.03.2018).
6. Цесельский И. США и Европа. Реиндустриализация. URL: <http://professional.ru/Soobschestva/biznes-klub/sshai-es-reindustrializatsija> (дата звернення: 27.03.2018).
7. Толкачев С.А. Сделано в США – вызов Китаю и новая американская мечта. URL: <http://kapitalrus.ru/articles/article/258219/> (дата звернення: 27.03.2018).
8. Кокшаров А. Снова «сделано в Америке». Эксперт. 2014. № 46. С. 45–59.
9. Зарицкий Б.Е. Европа: реиндустриализация vs. деиндустриализация. Экономические науки. 2014. № 8. С. 169–175.
10. European Competitiveness Report, 2014. URL: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrialcompetitiveness/competitiveness-analysis/european-competitiveness-report> (дата звернення: 27.03.2018).
11. Гець В.М. Чому знову настав час починати спочатку? Економіка України. 2017. № 5–6. С. 31–38.
12. Гриценко А.А. Логіко-історичні засади кардинальних економічних змін і переходу до реконструктивного розвитку. Економіка України. 2017. № 5–6. С. 39–57.

**НЕОИНДУСТРИАЛИЗАЦИЯ И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА РАЗВИТИЕ
ОТЕЧЕСТВЕННОЙ И МЕЖДУНАРОДНОЙ ЭКОНОМИКИ**

Аннотация. Исследуются процессы деиндустриализации экономик развитых стран и отечественной экономики. Рассмотрена сущность концепции неоиндустриализации, направленной на решение вопросов обеспечения глобальной конкурентоспособности национальных экономик. Определено, что на макроуровне эта концепция сопровождается признанием кризиса постиндустриальной модели и виртуальной экономики и переходом к новой парадигме развития, ориентированной на реальный сектор экономики. Подчеркнута ведущая роль становления новой индустрии на базе достижений научно-технологического прогресса и нового технологического уклада. Проанализирована неоиндустриализация как сознательная целенаправленная экономическая политика, к которой переходят ведущие страны мира, что оказывает значительное влияние на международную экономику и требует формирования новой промышленной политики в Украине.

Ключевые слова: деиндустриализация, реиндустриализация, неоиндустриализация, новая парадигма развития, ориентированная на реальный сектор экономики, новая промышленная политика.

**NEOINDUSTRIALIZATION AND ITS IMPACT ON THE DEVELOPMENT
OF THE DOMESTIC AND INTERNATIONAL ECONOMY**

Summary. The article investigates processes of deindustrialization of economies of the developed countries and domestic economy. The essence of the conception of neoindustrialization, directed to the decision of questions of providing global competitiveness of national economies is considered. It is determined that on a macrolevel this conception is accompanied by recognition of crisis of post-industrialization model and virtual economy and transition to a new paradigm of development, which is oriented to the real sector of the economy. The leading role of formation of new industry on the basis of achievements of scientific and technical advance and the new technological mode is highlighted. Neoindustrialization is analysed as conscious, purposeful economic policy, which the leading world countries come to, which make a considerable influence on the international economy and needs forming a new industrial policy in Ukraine.

Key words: deindustrialization, reindustrialization, neoindustrialization, new paradigm of development, which is oriented to real sector of economy, new industrial policy.